

03 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Οι απ' έκει

Για την Ελληνική
Μειονότητα στην Αλβανία

■ ΤΟΥ Γιώργου Κυριακού

Μετά το 1990, η Τουρκία διείσδυσε στα Βαλκάνια επενδύοντας πολυεπίπεδα στη σύνθεση δύο προσανατολισμών: αφενός στο Ισλάμ κι αφετέρου στις τουρκικές μειονότητες, καλλιεργώντας έτσι ένα είδος ψυχικής «ένωσης». Αποτελεί ισχυρό παράγοντα [1], ενώ λειτουργεί παράλληλα ή συνεργατικά με τις ΗΠΑ, δεν συγκρούεται με τη Ρωσία και την Κίνα, και έχει αναγνωριστεί ως εταίρος της Ε.Ε. Η τουρκική εκπαίδευση μέσω της γλώσσας, της κοινής ιστορικής αφήγησης, της εξοικείωσης με τη σημερινή Τουρκία, λειτουργεί πολλαπλά. Το παρόν άρθρο παρουσιάζει συνοπτικά την επένδυσή της στην εκπαίδευση, με την οποία εξοικειώνει τους γόνους της αλβανικής ελίτ στην πολιτική της. Στον αντίποδα, η έλλειψη στρατηγικής της Ελλάδας υποβαθμίζει την πολιτισμική παρακαταθήκη διαχρονικής παρουσίας του Ελληνισμού στην Αλβανία.

Η τουρκική εξάπλωση

Δύο τουρκικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, παρά τις μεταξύ τους αντιθέσεις, λειτουργούν με κοινό παρονομαστή τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και την επένδυση στην επιρροή. Το πρώτο περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δομές υπό την άμεση αιγίδα του τουρκικού κράτους, μέσω του Maarif Foundation [2], στο Ελμπασάν και στη Σκόδρα, καθώς και το New York University of Tirana (πρώην ελληνικής ιδιοκτησίας). Πρόκειται για σύγχρονες εκπαιδευτικές μονάδες, με πλήρεις υποδομές, σίτιση και κάλυψη όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Το δεύτερο αφορά σε εκπαιδευτήρια που συνδέονται με το δίκτυο του Φετουλάχ Γκιουλέν [3] και τα οποία ο Ερντογάν επιδιώκει να κλείσει. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα σχολικά συγκροτήματα Turgut Özal στο Δυρράχιο και στα Τίρανα, και το Πανεπιστήμιο Eroka University. Τα δύο ιδρύματα ανταγωνίζονται έντονα, αλλά συγκλίνουν σε έναν στρατηγικό στόχο: τη διαμόρφωση των αυριανών κομματικών ηγετών και κρατικών λειτουργών της Αλβανίας υπό την υψηλή επιστασία της Τουρκίας.

Τα τελευταία 25 χρόνια έχουν δημιουργήσει διαδοχικές γενιές αποφοίτων, επενδύοντας αφειδώς σε οικονομικούς πόρους, ανθρώπινο δυναμικό και οργανωμένες στρατηγικές. Πρόκειται για ένα συνεκτικό σχέδιο με σαφή κατεύθυνση και διάρκεια. Μαθητές με τάλεντο ή φιλοδοξία εντοπίζονται έγκαιρα και

Μια σύντομη σύγκριση

Τουρκικά και ελληνικά εκπαιδευτήρια στην Αλβανία

προετοιμάζονται συστηματικά. Τα ιδρύματα προσλαμβάνουν και πανεπιστημιακούς καθηγητές για την εκπαίδευση μαθητών, οι οποίοι συμμετέχουν σε μαθηματικές και επιστημονικές Ολυμπιάδες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το σύνολο των εξόδων συμμετοχής καλύπτεται από τα σχολεία, κι έτσι το 40-45% των βραβείων καταλήγει σε μαθητές τους. Το εκπαιδευτικό τους προσωπικό απολαμβάνει αποδοχές ανώτερες του δημόσιου τομέα, σταθερές συνθήκες εργασίας και προοπτική εξέλιξης. Συνεπώς οι εκπαιδευτικοί δείχνουν υψηλό βαθμό αφοσίωσης, και η ζήτηση για φοίτηση βρίσκει σταθερά σε υψηλό επίπεδο.

Η ελληνική αδράνεια και έλλειψη στρατηγικής

Η παρουσία της Ελλάδας στον χώρο της εκπαίδευσης στην Αλβανία παραμένει περιορισμένη, παρά το γεγονός ότι εκεί ζει η διεθνώς αναγνωρισμένη Ελληνική Μειονότητα με την ιστορική συμβολή της στα γράμματα, στις τέχνες και στην οικονομία. Λειτουργούν δύο εκπαιδευτήρια στη Χιμάρα και στην Κορυτσά, όπου το ελληνικό στοιχείο είναι μη αναγνωρισμένο, χωρίς σαφή και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Σύμφωνα με πηγές μας από τα συναρμόδια υπουργεία, η λειτουργία τους επηρεάζεται άμεσα από το εκάστοτε «όραμα» των συχνά εναλλασσόμενων πρέσβων, προξένων ή συντονιστών [4]. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να απουσιάζει η συνέχεια, η σταθερότητα και η στρατηγική κατεύθυνση, ενώ παρουσιάζονται κατά καιρούς και μειώσεις στον προϋπολογισμό τους [5]. Ενίοτε υποβαθμίζεται και ο βασικός στόχος, της μετάδοσης του ελληνικού πολιτισμού – ενός πολιτισμού φιλικού και οικουμενικής προεκτάσεις. Τα «οράματα» των εναλλασσόμενων αρμοδίων εφαρμόζονται σε ένα ίδρυμα που λειτουργεί 22 χρόνια, και όταν αυτοί αντικαθίστανται, αφήνουν πίσω τους έναν «λογαριασμό» που πληρώνουν οι παραμένοντες ντόπιοι... Ευλόγως δημιουργούνται ερωτήματα: Οι αρμοδιότητες του Γραφείου Συντονισμού είναι απεριόριστες; Μπορεί να μην λαμβάνει υπόψη του πως ο κατεξοχήν αρμόδιος είναι ο φορέας «Αδελφότητα»; Έχει το δικαίωμα να καθορίζει ώρες διδασκαλίας, αρμοδιότητες, απολύσεις, προσλήψεις κ.λπ. επιβάλλοντας επιλογές στην «Αδελφότητα» και στη διεύθυνση του σχολείου; Σε επίπεδο προσωπικού, τα προβλήματα είναι εμφανή:

► Οι μισθοί των ντόπιων εκπαιδευτικών δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Τα συναρμόδια ελλαδικά υπουργεία αμείβουν με τον κατώτατο μισθό, ενώ δεν υπάρχουν νομικά εμπόδια για μια αξιοπρεπή αμοιβή.

Ισχυρή τουρκική επένδυση με εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Αλβανία: 1. Σχολεία του Maarif Foundation στο Ελμπασάν και τη Σκόδρα, 2. New York University στα Τίρανα, 3. Σχολεία του δικτύου Γκιουλέν στο Δυρράχιο και στα Τίρανα, 4. Eroka University στα Τίρανα

Οι εκπαιδευτικοί με αλβανικό πτυχίο αμείβονται με 750-780 ευρώ, και αυτοί με ελληνικό πτυχίο κατά μέσο όρο με 760 ευρώ – όλοι δηλαδή με τουλάχιστον 80 ευρώ λιγότερα από τον μισθό του αλβανικού δημοσίου. Η πτώση του ευρώ στην ισοτιμία με το λεκ οδηγεί σε πραγματική μείωση αποδοχών, καθώς οι μισθοί μετατρέπονται σε λεκ. Το αποτέλεσμα είναι ότι νέοι ομογενείς εκπαιδευτικοί δεν επιλέγουν να ενταχθούν σε ένα τέτοιο επαγγελματικό περιβάλλον, που επιπλέον χαρακτηρίζεται από προσωρινότητα και αβεβαιότητα.

► Οι αποσπάσεις εκπαιδευτικών δεν προϋποθέτουν επίγνωση της ιδιαιτερότητας των περιοχών Κορυτσάς και Χιμάρας, και πραγματοποιούνται όπως και για οποιοδήποτε σχολείο του εξωτερικού. Ο μισθός τους, μαζί με το επιμίσθιο, φτάνει περίπου στα 2.200 ευρώ, με προοπτική τα 2.400 ευρώ. Είναι ορατή η μισθολογική διάκριση (σχεδόν τριπλάσια αμοιβή) με τους ντόπιους εκπαιδευτικούς που διαθέτουν το ίδιο πτυχίο, και επιπλέον εμπειρία και γνώση του περιβάλλοντος. Για ποιους λόγους άραγε, παίρνοντας ψίχουλα αυξήσεων, οι ντόπιοι θα «πρέπει» να είναι υπάκουοι και ευγνώμονες, όπως αφήνεται να εννοηθεί από τους αρμόδιους παράγοντες;

► Οι ντόπιοι εκπαιδευτικοί βιώνουν έντονη ανασφάλεια για το μέλλον τους, καθώς οι βασικές ανάγκες δεν καλύπτονται και η προοπτική παραμένει αβέβαιη. Ακόμη και εκπαιδευτικοί που έχουν προσφέρει σημαντικά βρέθηκαν «αδειασμένοι». Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση νηπιαγωγού που αποχώρησε και, παρά την προσφορά της, δεν έγινε δεκτή σε εκ νέου αίτησή της. Μπροστά στην ανάγκη των εκπαιδευτικών

για διατήρηση της θέσης εργασίας τους, αρκετές φορές ασκούνται πιέσεις, οι οποίες οδηγούν στην παραβίαση των όρων που προβλέπονται στο ιδιωτικό συμφωνητικό, με το ωράριο εργασίας του ντόπιου προσωπικού να μην γίνεται σεβαστό.

Οι ντόπιοι εκπαιδευτικοί αποτελούν τον σταθερό πυλώνα λειτουργίας των σχολείων, και έχουν διαμορφώσει τη θετική εικόνα των σχολείων στην τοπική κοινωνία. Αναλαμβάνουν πολλαπλούς ρόλους στη λειτουργία τους, και διατηρούν τη σύνδεση με την τοπική κοινότητα. Προσφέρουν με αφοσίωση, καθώς επιθυμούν να συνδέσουν το μέλλον τους με το σχολείο και να αποδώσουν θετικά αποτελέσματα οι κόποι και οι προσπάθειές τους για τη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού, ενισχύοντας τη φιλία με τον αλβανικό λαό.

Συμπέρασμα

Τα εκπαιδευτήρια «Ομηρος» δεν μπορεί να αποδώσουν στο μέγιστο όταν οι ντόπιοι άνθρωποί τους δεν υποστηρίζονται έμπρακτα ώστε να βλέπουν προοπτική. Αντίθετα, τα τουρκικά ιδρύματα επενδύουν ακριβώς σε αυτό – στο να δημιουργούν περιβάλλον όπου μαθητές και εκπαιδευτικοί αισθάνονται ότι έχουν μέλλον.

[1] «Ο Τούρκος Σουλτάνος και τα Βαλκάνια της καρδιάς του», σε 4 μέρη (φύλλα 604, 605, 606, 607).

[2] al.maarifschools.org

[3] tirana.turgutozal.edu.al

[4] «Ερωτήματα για το ελληνικό σχολείο "Ομηρος" Κορυτσάς» (φύλλο 696).

[5] «Ανησυχία για τα σχολεία "Ομηρος" στη Χιμάρα και στην Κορυτσά» (φύλλο 626).